

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

Perspektiv på fattigdom

**- en kvalitativ studie om hur resursbrist
porträtteras i magasinet OmVärlden**

C-uppsats i statsvetenskap

HT 2014

Rickard Hagenfeldt

Handledare: Ulrika Möller

Antal ord: 11918

Abstract:

Den här uppsatsens undersöker hur fattigdom beskrivs i termer av resursbrist i magasinet OmVärlden. Metoden var en kvalitativ läsning med ett analyschema konstruerat utifrån tre teoretiska perspektiv på resursbrist. Eftersom en liknande undersökning inte har genomförts i en medial kontext ämnar uppsatsen även att utvärdera analyschemats funktion när det appliceras på artiklar i media. Resultatet visar att OmVärlden domineras av beskrivningar av resursbrist där fattigdom beskrivs som brist på ekonomisk utveckling, ekonomisk ojämlikhet och bristande rättigheter på arbetsmarknaden. Däremot ifrågasattes sällan en ökad resurskonsumtion och befolkningsökning som ett problem för miljön och jordens förmåga att producera resurser på längre sikt. Analyschemat visar sig fungera bra för OmVärlden som ett magasin med förklarande ambitioner men skulle behöva ändras inför att undersöka mer nyhetsfokuserad media.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	3
PROBLEM OCH RELEVANS	4
Varför studera perspektiv på resursbrist?.....	4
Tidigare empirisk forskning.....	5
Från policydokument till media	6
Sammanfattat syfte och frågeställning.....	8
TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	8
Absolut resursbrist	9
Relativ resursbrist	10
Politisk resursbrist.....	12
Sammanfattning.....	13
Tabell 1: Sammanfattning av teorin.....	13
METOD	14
Analysschema	15
Tabell 2: Analysschema	15
Diskussion om metodval och validitet	17
Population, urval och begränsningar	18
Kriterier för slutsatsdragning.....	20
RESULTAT	21
Vari består problemet?	21
<i>Problem ur det absoluta perspektivet</i>	21
<i>Problem ur det relativa perspektivet</i>	23
<i>Problem ur det politiska perspektivet</i>	26
Vilka är lösningarna?	29
<i>Lösningar ur det absoluta perspektivet</i>	29
<i>Lösningar ur det relativa perspektivet</i>	30
<i>Lösningar ur det politiska perspektivet</i>	31
SLUTDISKUSSION	34
Besvarande av frågeställningen	34
Diskussion om analyschemat i den mediala kontexten	36
REFERENSER	38
Artiklar	38
Böcker	38
Internet.....	40
Artiklar i OmVärlden:	40

INLEDNING

Vid den senaste mätningen 2011 uppskattade Världsbanken att antalet människor i Afrika söder om Sahara som levde på maximalt 1.25 dollar om dagen var ungefär 415 miljoner (The World Bank Group/PovcalNet 2014). Sedan 2005 är 1.25 dollar Världsbankens *poverty line*; ett gränsvärde för absolut fattigdom när en människa inte längre har råd att hålla sig med nödvändiga resurser (The World Bank Group 2011). Världen, eller delar av den, verkar lida av en enorm resursbrist.

Begreppet resursbrist är centralt i forskning som försöker svara på frågan *varför* det i vissa situationer - som exempelvis 415 miljoner människor i absolut fattigdom - finns för lite resurser. De svar som har framkommit menar flera författare (Daoud 2010; Hartmann 2010; Luks 2010; Mehta 2010b; Scoones 2010; Scoones et al. 2014; Xenos 1989) tyder på att det idag går att urskilja tre *perspektiv* på resursbrist. Det är *absolut resursbrist*, som ser problemet uppstå när människors resurshantering naggat på gränserna för naturens kapacitet att producera resurser; *relativ resursbrist*, som menar att bristen uppstår av att resurserna inte hanteras optimalt enligt marknadens principer; och *politisk resursbrist* som istället poängterar makten över resurserna och människors tillgång och rätt till resurser som problemet (Daoud 2010; Scoones et al. 2014; Xenos 1989).

Hittills verkar bara en studie ha gjorts med syfte att undersöka hur perspektiven förekommer utanför den akademiska diskussionen, och den gjordes på internationella policyaktörer (Scoones et al. 2014). För att bredda förståelsen för hur fattigdom beskrivs går den här texten vidare till hur perspektiven förekommer i medias rapportering om fattigdom. Medias roll i att forma allmänhetens världsbild och fungera som kommunikationsmedel mellan eliten och folket gör en sådan undersökning högst relevant. Mer specifikt syftar uppsatsen till att bidra till förståelsen av den svenska diskussionen genom att undersöka OmVärlden som utgör sig för att vara oberoende och Sveriges ledande magasin om globala frågor (OmVärlden 2014b). I och med att ingen tidigare verkar ha undersökt perspektiven i media, blir undersökningen en pilotstudie för hur perspektiven kan analyseras i en medial kontext.

PROBLEM OCH RELEVANS

Varför studera perspektiv på resursbrist?

Flera författare i ämnet har i sin forskning fokuserat på hur just fattiga människor drabbas av att det finns flera olika förståelser för varför en resursbrist har uppstått och vad som kan göras åt det (Daoud 2010; Hartmann 2010; Luks 2010; Mehta 2010b; Scoones 2010; Scoones et al. 2014; Xenos 1989). Scoones (2010) noterar t.ex. att åtgärder mot jordnäringsbrist i Afrika söder om Sahara ofta designas i och implementeras av aktörer utifrån - utan att involvera människor från det drabbade området. Åtgärderna bygger istället på en teoretisk förförståelse av resursbrist och fattigdomens problem snarare än kunskap om den specifika situationen (Scoones 2010). Detta innebär nödvändigtvis inte undermåliga insatser mot fattigdom, men betyder att perspektiven hos de aktörer som påverkar åtgärderna har stor betydelse. (Mehta 2010a; Scoones 2010).

Den forskning som har identifierat perspektiven i diskussionen kring fattigdom konstaterar dessutom att två av perspektiven är klart dominerande, i synnerhet i forskning och policydiskussion relaterad till Afrika söder om Sahara: det absoluta och det relativa (Daoud 2010; Luks 2010; Mehta 2010b; Scoones et al. 2014; Xenos 1989). Samtliga av dessa författare menar att båda perspektiven antar en grundprincip - ett *scarcity postulate*, om att resursbrist är naturligt. Med naturligt menas att perspektiven tolkar "brist på resurser" som ett konstant tillstånd hos människan - hon utvecklar hela tiden sitt behov av resurser i en värld där resurserna är ändliga. Det problem som då hela tiden hotar att skapa fattigdom är ur det absoluta perspektivet att utmana och tänja på gränserna för jordens ändliga resurser och ur det relativa att inte producera tillräckligt effektivt. De konstaterar också att denna grundprincip ligger nära och har fått legitimitet genom vad Luks (2010: 98) kallar för "mainstream economics" - den neoklassiska idén om effektivisering av produktion på marginalen och tillväxt som en alltid önskvärd process - som har dominerat den ekonomiska diskursen sedan början på 1900-talet (Daoud 2010; Mehta 2010b; Scoones et al. 2014; Xenos 1989).

Därmed finns en genomgående tendens att i policydiskussionen om fattigdom ignorera det politiska perspektivet, som istället beskriver att få situationer i världen innebär att resursbrist skulle vara någonting nödvändigt (Scoones et al. 2014). T.ex. uppstår bara resursbrist som följd av ineffektiv produktion om målet med produktionen är effektivitet - den kan lika gärna ha målet att skapa social trygghet genom anställningar. Eller så är ett samhälle fattigt samtidigt som resurser koncentreras i andra delar av världen. Sett ur det politiska perspektivet så ignorerar idén om *scarcity postulate* att resurser är föremål för makt som dessutom är ojämnt fördelad. Därmed kan resursbrist inte sägas vara naturligt, utan måste analyseras i relation t.ex. till hur resurser också kan koncentreras, eller ge upphov till andra värden än att bara produceras och konsumeras effektivt (Daoud 2010; Mehta 2010b; Scoones et al. 2014; Xenos 1989). Sammanfattningsvis menar tidigare forskning att ett *scarcity postulate* dominerar förståelsen för hur fattigdom uppstår och ska åtgärdas. Detta tränger undan analyser om maktdimensionerna av resurshanteringen och möjligheter för de fattiga att själva definiera resursbrist.

Tidigare empirisk forskning

Som nämnt är det få empiriska undersökningar som har studerat hur perspektiven förekommer utanför den akademiska diskussionen. Den enda som verkar ha gjorts är Scoones et al. (2014) som dessutom ska noteras är en "working paper". De undersökte 134 publikationer från en bred grupp av företag, banker, NGOs, Världsbanken - aktörer som på olika sätt är aktiva i fattigdomsbekämpning på global nivå eller med fokus på Afrika söder om Sahara. Metoden för undersökningen var en kvalitativ läsning av materialet där de letade efter beskrivningar av fattigdom som uttryckte de olika perspektiven.

Studiens resultat konfirmerar att de tre perspektiven var en central del av hur aktörerna beskriver fattigdom. Studien visade dessutom att det politiska perspektivet till stor del uteblir till förmån för vad de tolkar som *scarcity postulate*. De identifierade en genomgående struktur i hur narrativen om fattigdom presenterades som bestod av en inledande beskrivning av varför det är viktigt att arbeta för att utveckla Afrika. Den här delen dominerades av det absoluta perspektivet: visioner målades upp om att jordens kapacitet att producera resurser är hotad. Detta skapade

resursbrist på lokal nivå i form av exempelvis näringsbrist i jorden eller överbefolkning. Därefter dominerade det relativa perspektivet när organisationerna föreslog lösningar i form av exempelvis teknisk utveckling och kapitalinvesteringar för att effektivisera produktionen. Resultatet målade överlag upp en bild av en allmänt rådande brist på resurser inför de omständigheter som hotar Afrika och dess fattiga befolkning. De få utslag av det politiska perspektivet som förekom handlade främst om hur demokrati kunde förstärka och säkra tillväxt. Sällan förklarades fattigdom som konsekvensen av historiska och nutida maktrelationer (Scoones et al. 2014).

Att dessa politiska aspekter av resursbrist ignoreras, menar Scoones et al. (2014) tillsammans med flera andra forskare (Daoud 2010; Hartmann 2010; Luks 2010; Mehta 2010b; Scoones 2010; Scoones et al. 2014) gör att förståelsen för fattigdom blir otillräcklig för att kunna genomföra bestående och meningsfulla lösningar. Den här texten gör inget argument för att det ena eller andra perspektivet är riktigt eller bäst lämpat för att avhjälpa fattigdom, eller vilka viktiga beskrivningar av fattigdom som saknas. Däremot gör Scoones et al. (2014) det uppenbart att fattigdom genomgående porträtteras på olika sätt i policydiskussioner, vilket innebär att den som porträtterar står inför ett val av perspektiv som per definition utesluter andra. När det handlar om perspektiv som tar utrymme, exempelvis i en policydiskussion om fattigdom eller i media, riskerar det att bli ett nollsummespel där vissa perspektiv på fattigdom inte syns på bekostnad av andra. Just detta pekar Scoones et al. (2014) på är fallet med det politiska perspektivet, vilket är ett exempel på *scarcity postulate*. Om det gäller även för OmVärldens rapportering säger det rimligen någonting om hur den svenska diskursen om fattigdom ser ut i allmänhet, i och med OmVärldens position som ledande och oberoende tidskrift. Mot resultatet i Scoones et al. (2014) kommer jag därför att diskutera om perspektiven i OmVärlden förekommer på liknande sätt för att avgöra om *scarcity postulate* är ett relevant begrepp även för min population.

Från policydokument till media

Att gå vidare från Scoones et al (2014) till att undersöka hur perspektiven förekommer i media är intressant av flera anledningar. För det första så verkar media inte ha undersökts förut, vilket kan bero på att forskningsproblemet ligger i gränslandet mellan mediastudier och statsvetenskap. Med stöd i teorier om medias

påverkan på människors förståelse för omvärlden ser jag stor relevans i att göra det. Det finns bl.a. teorier om hur en framställning i media inte bara påverkar *vilka* frågor som människor prioriterar, utan även vilken uppfattning i frågan som formas hos människor. Ett väletablerat exempel är den utvecklade dagordningsteorin, eller *second-level agenda setting*, som innebär just att "medierna många gånger har makt inte bara över vad vi har åsikter om, utan också över hur vi tänker kring och uppfattar företeelser i vår omvärld" (Strömbäck 2009: 113). Media har också starka kopplingar till samhällseliten och beslutsfattare - både genom att påverka dem och agera som deras verktyg för att påverka allmänheten (Robinson 1999).

Mot denna bakgrund blir den än mer relevant att undersöka hur perspektiven förekommer i just OmVärlden. Den ägs och finansieras av SIDA med uppgift att "vara en självständig journalistisk produkt med ambitionen att vara bäst och först med nyhetsbevakning vad gäller globala utvecklingsfrågor och bistånd" (Sida 2014). Redaktionen är oberoende och ska enligt Sidas ägarpolicy inte uttrycka någon egen åsikt i debatten. Den utger sig dessutom för att vara Sveriges ledande magasin om globala frågor - att initierat skriva om insatser för att bekämpa fattigdom och skapa utveckling (OmVärlden 2014b). Enligt egen utsago når den dessutom beslutsfattare i biståndsbranschen (OmVärlden 2014a), vilket jag tolkar som en koppling till den beslutsfattande eliten. Jag borde alltså kunna förvänta mig initierade och mångsidiga försök att förklara fattigdom och resursbrist i OmVärlden; att alla perspektiv har en chans att presenteras.

Hur OmVärlden väljer att porträttera resursbrist blir därmed intressant på grund av dess centrala position i den svenska diskussionen om fattigdom och dess potential att influera agendan. Om vissa perspektiv dominerar, skjuts undan, beskrivs som sammanbundna etc. så kan det indikerar hur förståelsen för fattigdom ser ut i Sverige. Undersökningen kan alltså betraktas som ett förarbete till de som bättre vill förstå den svenska diskursen och vad den får för konsekvenser för åtgärderna mot fattigdom i Afrika, söder om Sahara.

Sammanfattat syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är framförallt att öka förståelsen för hur fattigdom beskrivs i OmVärldens rapportering om fattigdom i Afrika söder om Sahara. Det uppnås genom en kvalitativ läsning på grundval av tre teoretiska perspektiv på resursbrist. För att uppnå syftet måste läsningen generera en analys av hur perspektiven formuleras och presenteras i förhållande till varandra för att kunna diskutera hur mitt resultat kan relateras till begreppet *scarcity postulate*. På det sättet uppnår jag mitt syfte - att presentera OmVärldens beskrivning av fattigdom utifrån centrala teorier om synen på resursbrist. Dessutom, hur den förhåller sig till resultat från tidigare forskning om den internationella diskursen kring fattigdom.

Min frågeställning som ligger till grund för undersökningen är:

I Omvärldens nuvarande rapportering om fattigdom i Afrika, söder om Sahara; hur beskrivs fattigdom i termer av de tre perspektiven på resursbrist?

Ett delsyfte med uppsatsen kommer av att perspektiven inte förut verkar ha studerats i en medial kontext - därför blir uppsatsen också en typ av pilotstudie. Som en del i studien ingår att utveckla ett analyschema för att kvalitativt studera perspektiven i en medial kontext, med utgångspunkt i tidigare empirisk forskning på området. Uppsatsen kommer att i slutdiskussionen utvärdera hur väl analyschemat fångade upp beskrivningar av resursbrist i mitt material och presentera förslag på hur det kan utvecklas för att bättre beskriva bilden av fattigdom i media.

TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

Tidigare forskning beskriver som nämnt hur de idag dominerande perspektiven på resursbrist utgår ifrån ett *scarcity postulate* om att resursbristen är naturlig, alltid närvarande, i människans förhållande till resurser. Daoud (2010) förklarar det som att människans behov ständigt utvecklas och växer, vilket innebär ett problem i relation till mängden resurser som finns tillgängliga.

De två dominerande perspektiven som utgår ifrån det grundantagandet är som nämnt det absoluta och relativa. Dessa två fokuserar, till skillnad från det politiska, på hur resursbrist uppstår och skapar fattigdom på aggregerade nivåer (Scoones et al. 2014). Med det kan avses en by, en marknad, ett naturområde eller hela världen. Det politiska perspektivet flyttar istället fokus till relationer mellan grupper eller individer inom de aggregerade nivåerna (Scoones et al. 2014). Den här förskjutningen är central för skillnaden mellan *scarcity postulate* och det politiska perspektivet (Scoones et al. 2014). Medan det absoluta och relativa perspektivet har en förståelse för hur resursbristen ser ut i varje given situation, fokuserar det politiska perspektivet istället på vem som i en given situation har kontroll över resurserna och därmed definitionen av resursbrist (Scoones et al. 2014). Exempelvis om text berättar om en utländsk investerare i ett fattigt område, så utgår det relativa perspektivet ifrån att investeringen av godo för att den innebär en effektivisering (Luks 2010). Det politiska perspektivet kan istället ifrågasätta om en sådan effektivisering är önskvärd eftersom den t.ex. skapar ett maktförhållande mellan de fattiga och investeraren (Scoones et al. 2014).

Detta är den grundläggande skillnaden mellan vad tidigare forskning identifierar som *scarcity postulate* hos det absoluta och relativa perspektivet och det utmanande politiska (Daoud 2010; Mehta 2010b; Scoones et al. 2014; Xenos 1989). Nedan följer en utveckling av varje perspektiv och vilka narrativ om fattigdom de vanligen ger uttryck för. Genomgången blir sedan grund för det analyschema som utvecklas för att användas in min undersökning.

Absolut resursbrist

Det absoluta perspektivet menar att resursbrist är ett faktum när resurser har tagit slut efter någon form av överkonsumtion. Premissen för idén om överkonsumtion är att det på aggregerade nivåer finns tydliga gränser för mänsklig aktivitet. Dessa gränser är ofta hotade inom en snar tidsram, vilket innebär att absoluta narrativ ofta påpekar att resursbristen måste åtgärdas med en gång (Hartmann 2010). Perspektivet anses ha ursprung i Thomas Malthus teori från 1789 som gick ut på att världens matproduktion då inte kunde hålla jämna steg med en exponentiellt ökande befolkningstillväxt (Hartmann 2010). Detta skulle tillslut leda till hungerdöd som en slags naturlig hämmare av befolkningens mängden om människorna inte lyckas hålla födelsetalen nere

(Hartmann 2010). Detta är ett första, tydligt narrativ om den absoluta resursbristen som identifierar resursbrist och dess lösningar på en aggregerad nivå.

Idén om det mänskliga "trycket" på jordens resurser har också utvecklats till olika neo-malthusianismer (Scoones et al. 2014). En av dem är att naturen behöver försvaras mot mänsklig påverkan - under devisen "Limits to Growth" lanserade t.ex. Meadows (1972) idén om att en ständig tillväxt i ekonomin innebar ett problem för jordens ändliga resurser. Detta var alltså ett tydligt brott med det relativa perspektivet som i grunden menar att tillväxt innebär effektivisering och därmed lösningen på resursbrist. Ungefär samtidigt kom Thomas Hardins "Tragedy of the Commons" (Hardin 1968) som beskrev hur kollektivt ägande leder till överexploatering. Argumentet var att enskilda människor vinner på att själva utnyttja en gemensam resurs på ett sätt som vore ohållbart om alla gjorde det - vilket då alla kommer att göra och tillslut förinta resursen (Meadows 1972). Detta ledde det till vad Hartmann (2010: 53) kallar för "'degradation narratives'": idén om att en skenande befolkningstillväxt ointetgör fattiga människors redan skrala resurser, vilket driver dem till att utarma sin omgivning.

På senare tid har andra uppfattningar om gränser för mänsklig resurshantering utvecklats, bland annat av Rockström et al. (2009) med sin idé om *planetary boundaries*, som bl.a. nämner den mänskligt påskyndade växthuseffekten som en gräns för mänsklig aktivitet. Scoones et al. (2014) påpekar att dessa senare teorier är vetenskapligt underbyggda och mer nyanserade än tidigare neomalthusiska visioner om en mer tvärt samhällskollaps till följd av tillväxt. Men kärnan i förståelsen för resursbrist är densamma - problemet är att människan är på väg att överskrida gränser för ett hållbart livsuppehälle (Scoones et al. 2014).

Relativ resursbrist

Det relativa perspektivet poängterar den ekonomiska aspekten av resursbrist, i betydelsen hushållning av resurser. Människan som antas ha ständigt växande behov, har alltid ett begränsat antal resurser som kan användas och fördelas mer eller mindre effektivt (Luks 2010). Effektiviseringen är nyckeln till att i så stor mån som möjligt åtgärda resursbrist.

På en aggregerad nivå, t.ex. ett samhälle och dess marknad, så finns det därmed en samlad efterfrågan och en samlad tillgång. Om det finns för lite resurser för att tillfredsställa ett visst behov, kan det åtgärdas genom teknisk utveckling; antingen genom effektivisering av arbetskraften och kapitalet eller substitution mot en annan vara (Luks 2010). Även outnyttjade resurser, t.ex. obrukad jordbruksmark, kan pekas ut som en bidragande orsak till resursbristen, eftersom det som möjlighet till effektivisering inte utnyttjas (Luks 2010). I förlängningen innebär detta också att hinder för effektivisering, t.ex. handelshinder och ogynnsam reglering av resursmarknaden, också är ett problem som orsakar resursbrist (Scoones et al. 2014).

På senare tid är det få förespråkare för det relativa perspektivet som menar att det inte skulle finnas några absoluta gränser för att hindra en konstant effektivisering (Luks 2010; Scoones et al. 2014). Scoones et al. (2014) konstaterar att relativa perspektivet har anpassat sig och lagt fokus på att lösningen, den tekniska utvecklingen, kan hantera även absoluta gränser. Då kan narrativet fortfarande beskriva att fattigdom beror på att jordbruket inte är tillräckligt energieffektivt eller att infrastrukturen inte är tillräckligt utbyggd, för att ge marknaden bättre förutsättningar att skapa tillväxt (Scoones et al. 2014).

Beaktandet av absoluta gränser har även skapat narrativ i det relativa perspektivet om att marknaden kan *misslyckas*, alltså ruckas ur sitt optimala tillstånd. Luks (2010) ger exemplet att en produktion orsakar miljöförstöring, vilket leder till att någon annan får betala för att t.ex. deras jordbruk tog skada av miljöförstöringen. Eftersom marknaden har misslyckats med att inkludera kostnaderna för miljöförstöringen i den ansvariga produktionen, så blir priset för det som produceras orimligt lågt. Här upprätthåller marknaden alltså en situation som kan skapa en mer absolut resursbrist i form av miljöförstöring eller utträngande av mindre producenter. Det relativa perspektivet föreslår däremot igen teknisk effektivisering - marknaden kan förbättras och återspegla korrekta priser. Därmed blir miljöförstörelse och ineffektiv produktion olönsam, vilket skapar förutsättningar för en bättre marknad att lösa resursbrist och fattigdom (Luks 2010).

Politisk resursbrist

Det politiska perspektivet belyser, som nämnts, att resurser inte bara är någonting som produceras och konsumeras på mer eller mindre effektivt sätt, utan att grupper i samhället har olika mycket makt över resurserna. Därmed har de fattiga grupperna mindre makt över att definiera hur resurserna borde hanteras om deras behov t.ex. skulle skilja sig från den strikta effektivisering som *scarcity postulate* förordar. (Scoones et al. 2014). Detta gör att det politiska perspektivet även belyser de institutioner i samhället förutom marknaden som styr över resurserna, t.ex. nivån av demokrati eller andra normer om kollektivt ägande. Dessa institutioner kan dessutom innebära normativa aspekter om vem som har *rätt* till resurserna utifrån en annan moral än en strikt ägandepincip på en marknad (Mehta 2010b; Scoones et al. 2014).

Också som nämnt så påpekar flera författare att förståelsen för resursbrist i det politiska perspektivet breddas från att bara analysera brist på resurser till att även analysera överflöd (Daoud 2010; Hartmann 2010; Luks 2010; Mehta 2010b; Scoones 2010; Scoones et al. 2014). Det skulle visa att resursbrist inte är naturligt inom en avgränsad situation, t.ex. en region vars fallerade jordbruk skylls på klimatförändringar, eftersom andra platser med liknande klimat istället koncentrerar ett överflöd av resurser och kapital. Denna idé spårar Scoones et al. (2014) till Marx, som också presenterar tydliga narrativ om hur kapitalismen genom överproduktion är ansvarig för att slita på jordens resurser. Ett närliggande problem som pekas ut i perspektivet är hur maktrelationer som innebär resursbrist beror på historiska rester. För Afrika söder om Sahara har kolonialismen inneburit att kontinenten har eftersatts enormt i välfärdsutvecklingen och fortfarande lider av ett ojämnt maktförhållande gentemot västvärlden (Mehta 2010b; Scoones et al. 2014).

En mer specifik och senare teori är Amartya Sens (1981) idé om *entitlements*, som innebär de sätt som medborgare kan få tillgång till resurser på. Ett exempel är lön, eller andra mer abstrakta begrepp som "purchasing power", d.v.s. vad ens lön är värd i konsumtion. Om dessa fallerar så förlorar människor tillgång till resurserna, även om de mycket väl kan finnas "på plats" - fattigdom kan alltså uppstå även om resursproduktionen är effektiv (Scoones et al. 2014). Det visar hur det absoluta perspektivet flyttar fokus från den aggregerade nivån till om individer och grupper faktiskt får del av resurserna.

Framförallt Sens teori återkommer i litteraturen (Mehta 2010b; Scoones et. al 2014) som ett paradigmskifte i den akademiska diskussionen om fattigdom, från tillgänglighet av resurser till faktisk kontroll och fördelning. Förutom den nämner Mehta (2010b) också den delen av diskussionen som studerar institutioner kring resursbrist. Mehta (2010b) nämner här hur det absoluta perspektivet i form av tidigare nämnda "degradation narratives" har utmanats, vilket har visat att människor är både benägna och villiga att samarbeta inför resursbrist, snarare än att överutnyttja sin omgivning. I sammanhanget nämns även exemplet hur genus som institution kan innebära en maktfördelning i produktionen och konsumtionen av resurser. En sådan förfördelning av vissa kön innebär alltså en typ av resursbrist inom ett samhälle som inte syns ur t.ex. det relativa perspektivet som bara observerar resursbristen på den aggregerade nivån (Scoones et al. 2014).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis så handlar det om tre breda perspektiv som kan svara på vissa frågor om resursbrist: *Vad är resursbrist?; Vari består problemen?; och Vilka är lösningarna?* Utifrån ovanstående teoretiska genomgång kan svaren summeras såhär:

Tabell 1: Sammanfattning av teorin

	Vad är resursbrist?	Vari består problemen?	Vilka är lösningarna?
Absolut resursbrist	Överanvändande av resurser i förhållande till tillgången. Gränsen för resursbrist är fysisk, fast och beror på naturliga omständigheter.	Människan gör på aggregerad nivå anspråk på resurser som utmanar en hållbar tillförsel av resurser. Tidsaspekten för när gränsen passeras är central.	Minska behoven och därmed "trycket" på jordens resurser och resursproducerande processer.
Relativ resursbrist	Ineffektiv konsumtion och produktion i	Otillräcklig teknisk utveckling och	Teknisk utveckling för att förbättra

	förhållande till de behov som finns. Att behoven alltid utvecklas kräver att effektiviseringen alltid fortgår.	marknadsmislyckan den leder till ineffektiv produktion och konsumtion av resurser.	marknadens möjligheter att skapa optimal resursallokering och produktion.
Politisk resursbrist	När makten över resurser fördelas ojämlikt mellan individer och grupper i samhället. Gränsen skapas av och kan flyttas efter människors definition av resursbrist.	De fattiga är inte delaktiga i fördelningen och användandet av resurserna; institutioner som fördelar makt gynnar inte de fattiga.	Åtgärda grupperns brist på makt över och tillgång till resurser. Synliggöra politiska och sociala institutioners betydelse för resursfördelning och påverka dem.

METOD

För att besvara min frågeställning om hur perspektiven förekommer i OmVärlden, kommer den här undersökningen att tillämpa en kvalitativ innehållsanalys. För att genomföra den konstruerar jag som nämnt ett analyschema, som baseras på teorigenomgången (Tabell 1). Med detta kommer jag i min läsning fånga upp hur fattigdom beskrivs mitt material genom att operationalisera perspektiven till två kategorier: de problem som orsakar fattigdom och lösningar som kan avhjälpa det. För att tillfredsställa mitt syfte att beskriva *hur* fattigdom beskrivs i termer av perspektiven är analyschemat konstruerat för att fånga upp hur alla perspektiv kommer till uttryck i dessa kategorier - oavsett hur dominerande eller frånvarande perspektivet är.

Vad gäller genomförandet gjorde först en precisering av min population och ett urval av artiklar, vilket diskuteras i ett eget avsnitt här nedanför. Sedan lästes artiklarna enligt samma rutin: först en gång övergripande, sedan en gång till mer noggrant med analyschemat till hands där själva analysen genomfördes och resultatet antecknades.

Analyschema

Mitt analyschema baseras på Scoones et al. (2014) som använde ett liknande sammanfattande schema för att genomföra sin kvalitativa läsning. De sammanfattade perspektiven i tre kategorier: vilka aktörer som vanligen förespråkar dem; förståelsen för resursbrist och förståelsen för problemet som orsakar fattigdom. Mitt analyschema är modifierat på ett par sätt. För det först är kategorierna formulerade som frågor, vilket enbart är till för att hjälpa mig i min läsning och ge struktur åt analysen och presentationen av resultaten. För det första utesluter jag kategorin om vilka som aktörer som är vanliga förespråkare för perspektiven, eftersom mitt syfte främst är att undersöka innehållet i materialet. För det tredje har jag valt att lyfta ut "lösningar" som en egen kategori. Anledningen är resultaten från Scoones et al. (2014) som visade perspektiven kan kombineras, t.ex. ett perspektivs problemformulering med ett annat perspektivs lösning. Om det stämmer även i OmVärlden kommer jag att tydligt kunna visa hur perspektiven kombineras och därmed tillfredsställa mitt syfte om att öka förståelsen för hur perspektiven beskrivs. För det fjärde är kategorin "Vad är resursbrist?", eller förståelsen för resursbrist som Scoones et al. (2014) benämner det, inte är en del av mitt analyschema. Den var användbar för att visa på skillnader mellan perspektiven i teorin, men för den konkreta läsningen anser jag att en kategori för den mer grundläggande uppfattningen om resursbrist antagligen skulle överlappa de andra två kategorierna.

Här följer mitt analyschema. Matrisen visar hur jag förväntar mig att problemen och lösningarna beskrivs i materialet och ger exempel på vanliga narrativ, utifrån frågorna *Vari består problemen?* och *Vilka är lösningarna?* I bildlig mening kommer min undersökning att fylla detta analyschema med exempel från OmVärldens rapportering:

Tabell 2: Analyschema

	Vari består problemen?	Vilka är lösningarna?
Absolut resursbrist	Fattigdom orsakas av överutnyttjande av resurser gentemot tydliga gränser för mänsklig aktivitet. Problemen identifieras på en aggregerad	Resurskonsumtionen i relation till tillgängligheten måste minska inom den utsatta tidsramen, genom reglering eller förebyggande arbete.

	nivå och inom en snar tidsram - problemen riskerar att förvärras om problemen inte snart åtgärdas. Vanliga narrativ: tillväxten av befolkningen är för stor; jordbruket och andra naturliga källor för resurser är överarbetade; förändringar i miljön påskyndar problemet; tillväxten och konsumtionen är för stor; de fattiga förstår inte eller kan själva inte lösa problemet.	Vanliga narrativ: befolkningskontroll genom familjeplanering eller lagar; kontroll av jordbruk för att förhindra överexploatering; för att skydda naturen måste de fattiga flytta till mindre känsliga områden; produktionen måste minska av miljöhänsyn; konflikter över knappa resurser måste förhindras genom kontroll.
Relativ resursbrist	Fattigdom orsakas av ineffektivt hushållande av resurser inför alltid växande behov - på en aggregerad nivå när tillgången inte kan möta efterfrågan Vanliga narrativ: infrastruktur för att möjliggöra en marknad är eftersatt; marknaden är för hårt reglerad; outnyttjade naturresurser håller tillbaka potentiell effektivisering; marknadsmisslyckanden ger felaktiga priser på resurser.	Effektivisering är lösningen på otillräckliga resurser för växande behov. Vanliga narrativ: teknisk utveckling ger ökad produktivitet för arbetskraft och kapital; resursbrist på en vara kan åtgärdas med substitution; marknadsvillkoren och investeringsklimatet måste förbättras; marknaden beskrivs som ett verktyg och en arena för ekonomisk utveckling.
Politisk resursbrist	De maktförhållanden som skapas kring resurshanteringen gör att de fattiga inte får	Makt över resurserna måste delges de fattiga för att användandet av resurser ska utgå ifrån deras behov.

påverka definitionen av resursbrist eller styra över resurshanteringen, vilket skapar fattigdom hos speciellt utsatta grupper. Istället råder ett *scarcity postulate* som förfördelar grupper som drabbas av den sneda maktfördelningen.

Vanliga narrativ: rättigheter borde förstärkas, resurser omfördelas till utsatta grupper, politiskt ansvarsutkrävande, anti-korruption och demokratiska institutioner måste stärkas. De drabbade borde involveras i beslutsprocesserna och få definiera den resursbrist de lider av och eventuellt få hjälp med.

Vanliga narrativ: människor har inte kontroll över resurser som finns på plats; demokratin är eftersatt; ojämlikhet, koncentration av kapital och överflöd innebär fattigdom; historiska förklaringar till fördelning av makt; människors rätt till resurser tillgodoses inte; utsatta grupper ignoreras; människor behöver inte den typ av effektivisering som föreskrivs.

Diskussion om metodval och validitet

En kvalitativ metod lämpar sig för att belysa delar av ett material som är viktigare än andra, att läsa in i vilken kontext som något presenteras eller att belysa nyanser i hur någonting uttrycks (Esaiasson et al. 2012: 210). Precis detta förväntar jag mig är fallet med hur perspektiven presenteras i mitt material. Det jag är intresserad av är hur narrativen om fattigdom framkommer i artiklar som kanske berör ett bredare ämne och hur dessa narrativ skiljer sig från tidigare forskning i denna nya, mediala kontext. Som tidigare forskning visar så tenderar dessutom perspektiven att blandas och kombineras, t.ex. i Scoones et al. (2014) där en absolut problemförståelse kombineras

med relativa lösningar. Det är den typen av strukturer i framställningen av perspektiven som jag är intresserad av att kartlägga, för att uppnå syftet att beskriva *hur* fattigdom beskrivs. För delsyftet att utvärdera analyskemat lämpar sig också en kvalitativ läsning, eftersom den just tillåter mig att läsa in vad den mediala kontexten betyder för hur perspektiven framställs.

Det analyskema som jag använder för den kvalitativa läsningen menar jag ger min undersökning en god begreppsvaliditet. Operationaliseringen till "problem" och "lösningar" är gjord för att spegla det mest centrala i perspektiven. Scoones et al. (2014) poängterar som nämnt att de framförallt uttrycks just som vad problemen är och hur de kan lösas. Det verkar också rimligt att artiklar i en tidning om fattigdom och utveckling berättar om vad som orsakar fattigdom och hur det kan lösas. Att analyskemat också kompletterar kategorierna med exempel på vanliga narrativ förstärker min begreppsvaliditet genom att se till att jag i min läsning hittar det jag påstår att jag letar efter. För att dessutom uppnå en god reliabilitet läser jag alla artiklar enligt samma systematiska rutin som beskrivs ovan. Något som ytterligare hade förstärkt reliabiliteten vore om någon annan fått analysera en del av materialet för att testa undersökningens "interkodarreliabilitet" (Esaiasson et al. 2012: 64), vilket jag dock tyvärr inte hade möjlighet till. Tillsammans med begreppsvaliditeten menar jag dock att min metod är tydlig nog för att en annan person ska kunna genomföra samma undersökning få ungefär samma resultat.

Att läsa kvalitativt med ett analyskema är samtidigt inte utan brister. Ett närliggande alternativ hade varit en kvantitativ metod som hade kunnat bredda populationen till att inkludera t.ex. dagstidningar och dragit slutsatser om hela den svenska mediediskursen. En sådan metod hade säkert kunnat komplettera min undersökning för att förbättra den externa validiteten, eftersom jag fokuserar på ett mindre antal artiklar. Men inom ramen för min uppsats och för att kunna testa mitt analyskema valde jag att fokusera på det kvalitativa innehållet.

Population, urval och begränsningar

Den population jag undersöker och vill uttala mig om är: artiklar i 2014 års nummer av OmVärlden som i huvudsak handlar om fattigdom i Afrika söder om Sahara och

som berör fattigdom. Avgränsningen till 2014 innebar nummer 1-7 som fanns utgivna när analysen påbörjades.

Avgränsningen till Afrika söder om Sahara gjordes av tre skäl. För det första, för att den teori jag utgår ifrån mest har fokuserat på det området. För det andra finns det samhällsrelevans i att undersöka bilden av fattigdom i ett område som är drabbat av såpass extrem fattigdom. För det tredje är det görbart inom ramen för en C-uppsats. Anledningen till avgränsningen till 2014 är syftet, som är att bidra till en förståelse av hur OmVärldens rapportering och den svenska diskussionen om fattigdom ser ut *idag*. För delsyftet att utvärdera analysramen hade tidsaspekten i materialet inte varit avgörande för analysen; däremot anser jag att det sena materialet gör analysen mer aktuell som inomvetenskapligt bidrag.

Ur denna population gjordes sedan ett totalurval av artiklar för analys. Att identifiera min population i materialet innebar dock ett visst tolkningsmoment. Jag stötte exempelvis på en artikel som handlade om korruption i Tanzania. På ett sätt faller den under mitt kriterium, men eftersom artikeln inte relaterade problemet korruption till fattigdom eller resursbrist, så valde jag bort den. En annan artikel som blev en del av min population var ett landsporträtt av Kenya som till stor del berörde säkerhetsproblemen i landet men som också relaterade det till problemen med resursbrist. Jag valde att vara såpass snäv i min avgränsning av populationen för att inte dra slutsatser på olika grunder i olika artiklar, om det t.ex. blev upp till mig att tolka in en syftning till resursbrist bara för att artikeln berör ett ämne om *kan* beskrivas som en orsak till fattigdom. Dessutom valdes de artiklar bort som föll under tidningens segment "briefing" som allihop var för korta för att ge något substantiellt uttryck för perspektiven. Även tidningens insändare och ledaren valdes bort, eftersom de i huvudsak berör hur tidningens innehåll framställs.

Detta innebar tillslut ett totalurval på 15 artiklar. Det innebar krönikor, reportage, artiklar av tidningens journalister och debattartiklar av utvalda gästskribenter (som alla på något sätt hade innehaft höga positioner inom organisationer som sysslar med fattigdomsbekämpning och utveckling). Ingen speciell vikt lades vid någon form av artikel eller delar av dem, för att få en oviktad bild av hela urvalet. Det jag däremot fick ta hänsyn till var att artikelförfattarna inte alltid *själva* presenterade ett perspektiv

- det jag då tolkade som representationer av perspektiven var de utsagor som presenterades som "rätta och riktiga".

Kriterier för slutsatsdragning

Eftersom mitt resultat inte kan omfatta varenda beskrivning av fattigdom blir en första typ slutsatsdragning att avgöra vilka citat och drag av t.ex. det relativa perspektivet som exemplifieras i mitt resultatavsnitt. I och med att materialet är ganska litet tror jag dock inte att någon typ av beskrivning behöver falla ut på grund av platsbrist - jag ämnar vara så heltäckande som möjligt. Om två eller flera förekomster av perspektiven liknar varandra, t.ex. flera olika beskrivningar av utländska investeringar i ett afrikanskt land, nöjer jag mig med att exemplifiera med ett eller några citat.

För att dra slutsatser om vilka beskrivningar som uttrycker vilket perspektiv så letar jag dels efter de utsagor som beskrivs i min teoretiska utgångspunkt - de vanligt förekommande narrativen, t.ex. befolkningsproblematiken. Jag identifierar också exempel på perspektiven utifrån de generella egenskaperna som beskrivs i analys-schemat: utsagor som berör maktrelationer analyserar jag som ett exempel på det politiska perspektivet etc. Om det uppstår tolkningsproblem så redogör jag för dem i resultatet.

För syftet att diskutera mitt resultat i relation till tidigare forskning och begreppet *scarcity postulate*, kommer jag att behöva dra slutsatser om något av perspektiven är dominerande eller frånvarande. Med dominerande menar jag att något perspektiv förekommer i de flesta artiklar; med frånvarande menar jag tvärtom, att perspektivet förekommer i få texter. Om det visar sig att det politiska perspektivet är frånvarande på bekostnad av de två andra dominerande perspektiven, blir min slutsats att *scarcity postulate* är ett relevant begrepp även för min population. Om resultatet istället indikerar att ett annat perspektiv får en speciellt undanskjuten position så blir min slutsats att det perspektivet inte verkar relevant. Eller mer specifikt, om något narrativ - något speciellt problem eller någon speciell lösning förekommer i en markant större utsträckning än de andra, blir min slutsats att det narrativet verkar spela en viktig roll. *Varför* mina resultat skulle se ut på ett visst vis drar jag inga slutsatser om, det blir upp till en annan undersökning.

För mitt delsyfte, att diskutera analys-schemats funktion, hoppas jag kunna dra slutsatser om hur väl det gick att utläsa perspektiven i materialet. Utgångspunkten är begreppsvaliditet: om jag faktiskt mäter det jag påstår att jag mäter. Min operationalisering gjordes med motiveringen att det var relevant utifrån tidigare forskning och ett resonemang om att perspektiven borde förekomma i "problem" och "lösningar" även i mediala artiklar. Det skulle dock kunna visa sig att beskrivningarna av perspektiven i analys-schemat är för snäva, eller, att narrativen om fattigdom inte är lika relevanta för texter som riktar sig mot allmänheten. Exempelvis kanske de inte fångar upp hur maktrelationer presenteras för att artikeln redogör för ett enskilt människoöde. I så fall drar jag slutsatsen att analys-schemat behöver preciseras för att passa den berättarform som t.ex. ett reportage kan vara. Det skulle också visa sig att kategorierna i sig är för snäva - att operationaliseringen till problem och lösningar gör att resultatet bara återger brottstycken av perspektiv istället för att fokusera på artiklarna som helheter. I och med att jag gör en kvalitativ läsning hoppas jag kunna upptäcka det och i sådana fall dra slutsatsen att analys-schemat behöver anpassas till artikeln som textform.

RESULTAT

Mina resultat kommer att redovisas enligt kategorierna i analys-schemat, var för sig utifrån varje perspektiv. Resultatet består av redogörelser av min analys under läsningen med illustrerande citat och en sammanfattning för varje kategori och perspektiv.

Vari består problemet?

Problem ur det absoluta perspektivet

Problembeskrivningar ur det absoluta perspektivet är överlag frånvarande. I de få artiklar som beskriver problemet ur det absoluta perspektivet så är det ofta i enstaka stycken för att komplettera ett pågående argument. Ett exempel är det i akademien omdiskuterade begreppet "ökenutbredning" - när klimatförändringar och, enligt somliga, mänsklig aktivitet bidrar till att utarma känsliga landområden (Hermann & Hutchinson 2005) - ett exempel på "degradation narrative". Det nämns för att snabbt

underbygga ett fokus på lösningar ur det relativa perspektivet. I artikeln nedan nämns hur lokalbefolkningen motsätter sig en idé om lösningar, vilket gör det till ett tydligt utslag av en absolut problemformulering:

"Idén har mötts av idel motstånd och representanter för de lokala bönderna har meddelat att de vägrar samarbeta." (Engström 2014: 66)

På samma korta och enstaka sätt återfinns förvånande nog narrativet om den hotande befolkningstillväxten som av tidigare forskning utmålas som högst centralt i diskursen kring fattigdom:

"... befolkningsökningen är explosionsartad och ställer stora krav på hälsovården och utbildningen. Familjeplaneringen försummas. I dag är kenyanerna 44 miljoner och prognosen för 2030 är 73 miljoner." (Bäcklander 2014: 42)

Som teorin beskriver finns det däremot också här ett drag av att skriva ner de fattigas förmåga att ta ansvar när de implicerar att de "försummar" någonting som de borde hålla under kontroll. I nedanstående citat från ytterligare en artikel finns drag av samma narrativ, att de fattiga är för många. Det tyder på att "degradation narratives" om än i få fall existerar även i OmVärlden:

"Salum Mlanga är också rädd för kommande konflikter. Befolkningen i Tanzania växer snabbt och många söker sig till kusten och till de tätbebyggda områdena. Bagamoyo är ett sådant område dit inflyttningen varit mycket snabb. Även till den nedlagda ranchen Razaba söker sig fler hundra nybyggare varje år, i tron om att det är fritt fram att bruka landet. (Orrenius 2014: 24)

I artikeln indikeras det på detta sätt att marken i fråga är hotad av befolkningstillväxten, av lokal miljöförstöring och att den därmed är omstridd. De flesta av beskrivningarna håller sig till det lokala området, men i samma artikel lyfts markkonflikten upp till en högre aggregerad nivå. Begreppet "Food vs. Fuel" - att odling för etanolproduktion tränger ut livsnödvändig matproduktion - nämns som ett sätt att beskriva situationen. Samtidigt kombineras denna inramning av den totala

mängden resurser med maktanalyser ur ett politiskt perspektiv om vem som får tillgång till resurserna. Ett exempel är begreppet "land grabbing" - att utländska intressen köper upp stora mängder mark, här i kritik riktad mot det svenska företaget Sekab:

"en grupp forskare [...] anklagade företaget Sekab för "landgrabbing" i syfte att komma åt mark för att tillverka biobränsle i Tanzania [...] Det finns en fortsatt oro i forskarkretsar för att projekt som det i Bagamoyo tvingar bort folk från sina marker." (Orrenius 2014: 21-22)

Detta är ett tydligt exempel på hur samma berättelse om ett fattigdomsproblem innehåller både det absoluta och politiska perspektivet. Så som perspektiven är formulerade verkar det också rimligt: en uppfattning om att resurserna är absolut begränsade leder ganska naturligt till frågan om vem som har makt över de begränsade resurserna. För övrigt var det i materialet få artiklar där fattigdom formuleras som ett problem orsakat av för stora behov gentemot gränser för en hållbar resursproduktion. Snarare, som beskrivs nedan, dominerar de relativa och politiska perspektiven. Texterna sätter sällan yttre ramar för mängden resurser som finns att tillgå. Som också berörs nedan så förekommer det beskrivningar av konflikter om t.ex. ett landområde, men då utan att indikera att bristen på resurser är absolut. Snarare att konflikten är framtvungad av att en part som inte lider av resursbrist.

Problem ur det relativa perspektivet

Den relativa problemformuleringen förekommer i de flesta artiklar. Det handlar ofta om att produktionen inte är tillräckligt effektiv, vilket ofta utgör själva grundförståelsen för resursbristen och går helt i linje med hur teorin beskriver det relativa perspektivet. Fattigdomen beskrivs som en ineffektiv situation - själva bristen på resurser beror på att marknadsfunktionerna fallerar eller inte utvecklas i önskvärd takt. Måhända, som visas nedan, orsakad av problem som analyseras som politiska.

Ett vanligt förekommande narrativ är att en artikel beskriver ett samhällsproblem och illustrerar konsekvenserna med t.ex. nedgång i produktionseffektivitet. I flera artiklar är problemet nationella och internationella konflikter som saboterar

marknadsfunktionerna, beskrivet som konflikter med etniska eller religiösa förtecken som överskuggar en ekonomisk utveckling:

"Om inte säkerhetsläget förbättras mycket snabbt finns risken att det blir en ännu sämre dlingssäsong (sic) i år jämfört med förra året. Dessutom har många bönder förlorat sina frön, utsäde och redskap, samtidigt som planteringssäsongen redan har börjat." (Husain 2014: 68)

På samma sätt kan droger vara ett utlösande samhällsproblem som orsakar fattigdom för att tiden inte används effektivt nog:

"[Khat, en centralstimulerande drog] säljs helt öppet i Somaliland. Många människor, mestadels män, spenderar halva dagarna med att tugga bladen. - Det leder till att värdefull tid som annars skulle kunna användas mer effektivt går förlorad." (Augustin 2014: 43)

Det återkommande nyckelordet är just effektivitet, vilket indikerar en förståelse för problemet resursbrist som relativt. Även om vissa grupper, som drogbrukande män ovan, pekas ut som speciellt delaktiga i produktionsnedgången beskrivs konsekvenserna ofta som att de drabbar hela ekonomin. Själva bristen på resurser uppstår på en aggregerad nivå - problemet är inte att en grupp förfördelas, utan att marknaden de antas vara en del av inte blir den plattform för ekonomisk aktivitet den borde vara. Här i en artikel har muslimer blivit speciellt utsatta i en väpnad konflikt:

"Handels- och transportsektorn lider av det faktum att stora delar av det muslimska samfundet har flytt från CAR. Det är det muslimska samhället som till stor del står bakom denna sektor." (Husain 2014: 68)

Samtidigt beskrivs konflikterna i flera av dessa texter i termer av maktrelationer mellan grupper, t.ex. klaner, som då leder till denna allmänna påverkan på ekonomin. Detta gör formuleringen av konflikter som ett problem som orsakar fattigdom aningen svårtolkat. Den beskriver tydligt resursbristen som relativ, men orsakad av att en specifik grupp blivit utestängd ifrån samhällsfunktionerna, som i citatet ovan, vilket indikerar en förståelse ur det politiska perspektivet. Ett annat liknande exempel är en

artikel som beskriver hur Somaliland inte erkänns av EU, vilket har avstannat utvecklingen. Anledningarna är bl.a. ett utbrett kvinnoförtryck med stöd i konstitutionen och politiskt känsliga frågor om vilka folkgrupper som har rätt till självständighet:

"Avsaknaden av ett internationellt erkännande av Somaliland har fått de flesta utländska företag att avstå från att investera. Det har gjort att utvecklingen inte riktigt har tagit fart och arbetslösheten är skyhög." (Augustin 2014: 43)

På liknande sätt formuleras brist på produktivitet också som orsaken till fattigdom influerat av när Amartya Sen (1981) beskriver hur individer inte får tillgång till resurser under omständigheter som inte behöver innebära fattigdom. I en artikel beskrivs det hur småbönder har försatts i utsatt position p.g.a. brist på köpkraft, vilket överlag beror på brist på produktivitet:

"I Kenya leder en torkperiod fortfarande till hungersnöd i vissa områden. En liter mjölk kostar ungefär lika mycket som i Sverige, trots att en arbetare i Sverige tjänar per timme vad en motsvarande här kan hoppas tjäna per vecka... I stort handlar detta om låg produktivitet, framförallt inom jordbruket, och bristande infrastruktur" (Östman 2014: 69)

I liknande narrativ så beskrivs konflikter eller andra störningar av utvecklingen som att den stoppar den potential som finns i Afrika söder om Sahara. Det visar ytterligare en aspekt av att formulera problemet som relativt. Inte bara orsakas fattigdom av att befintlig produktivitet skadas - fattigdom är ett faktum relativt de produktionseffektiviseringar som är möjliga men inte kommer till:

"Trots att det finns både guld och diamanter i marken och jorden är bland de bördigaste i Afrika är befolkningen en av världens fattigaste." (Höije 2014: 42)

Sammanfattningsvis så genomsyrar idén om otillräcklig effektivitet i resurshanteringen hur problemen formuleras. Det utesluter däremot inte att beskrivningarna också belyser hur specifika grupper är involverade i problemet.

Ibland blir det en konsekvens för hela samhället och dess ekonomi, ibland fokuseras det på konsekvenser för enskilda grupper.

Problem ur det politiska perspektivet

Det politiska perspektivet presenteras på flera olika sätt. Ett stort problem som ofta återkommer är bristande rättigheter på arbetsmarknaden. Ibland handlar det om utpekade grupper, ibland för hela nationer. Ett problem som beskrivs som centralt är den informella sektorn. Flera artiklar konstaterar att den visst kan växa och skapa ekonomisk aktivitet, men att utan de rättigheter som en formell anställning innebär så åtgärdas inte resursbrist:

"Personer med låg utbildning riskerar att låsas fast i dåligt betalda jobb, i afrikanska länder ofta inom den informella ekonomin." (Wingborg 2014: 63)

Samtidigt beskrivs låglönearbete i flera artiklar som ett dubbelsidigt problem. Det är å ena sidan ett problem med sektorer där arbetare har svårt att hävda sin rätt till att ta del av tillväxten. Å andra sidan innebär krav på arbetsmarknaden i form av högre lön och kvalificerade jobb att näringslivet söker sig utomlands till andra länder där kraven är mindre. En fri rörlighet av varor och tjänster som ur ett relativt perspektiv kan innebära effektivisering påstås istället skapa resursbrist:

"Och trots att somaliländerna själva är i desperat behov av arbete så anställer många företag och organisationer personer från andra afrikanska länder. De anses ofta ha rätt erfarenhet och kräver mindre i lön." (Augustin 2014: 43)

Även det som ur det relativa perspektivet beskrivs viktigt, nämligen investeringar, ifrågasätts i andra artiklar. Investeringar i produktionsmedel i en kontext av fattigdom innebär att resurshanteringen blir en fråga om makt. I följande citat beskrivs en investering som till synes innebär en ökad produktion i att bönder får odla sockerrör på uppdrag av etanolföretaget Ecoenergy. Trots detta poängteras böndernas underläge i makten över produktionen som ett allvarligt problem:

"Jag tror att det snarare finns risk för ökad fattigdom i området. Sockerrör måste behandlas inom 24 timmar. Det finns inga andra uppköpare än

Ecoenergy. Risken är att bönderna blir livegna och beroende av projektet."
(Orrenius 2014: 23)

I relation till problemet med arbetsmarknaden identifieras även speciellt utsatta grupper som inte får tillgång till eller tvingas ut ur utvecklingen. Narrativet liknar det som återfanns i ovanstående avsnitt om relativa problemformuleringar: en konflikt beskrivs som utlösande faktor för resursbrist. Här ur det politiska perspektivet när det beskriver hur en samhällsgrupp hamnar i fattigdom p.g.a. att det inte har makt över sina omständigheter:

"I Liberia såg han även de före detta barnsoldaterna som sålde sina vapen vidare för att få pengar till överlevnad... - De fick 150 dollar för ett vapen. Men efter ett par veckor var de återigen utan pengar... de här ungdomarna skulle aldrig få möjlighet till skolgång. Och utan utbildning inga riktiga jobb. De stod utanför samhället." (Valtersson 2014: 66)

Makten över resurser och produktion lyfts även upp som ett problem på en högre nivå, om än i enstaka fall. En artikel fokuserar på maktrelationen mellan EU och Afrika, vilket återkommer i andra artiklar som också beskriver europeiska länders agerande som avgörande för förutsättningarna för utveckling:

"Avtalen kommer att få stor inverkan i de berörda länderna, bland annat genom kraven i avtalen på snabb och omfattande liberalisering av handeln med EU... Många länder i Afrika har uttryckt oro för att det inte kommer att vara möjligt att för dem att skydda känsliga och strategiska sektorer i sina ekonomier, däribland begynnande tillverkningsindustrier." (Björsson & Lysén 2014: 68)

På samma ämne berörs också ägandeskapet av resurser. Ur det relativa perspektivet förekommer det som nämnt beskrivningar om outnyttjade naturresurser som en orsak till resursbrist. Flera andra utsagor ser potentiella problem i de outnyttjade naturresurserna för att den afrikanska befolkningen inte får *rätt* till dem, vilket i teorin beskrivs som ett grundantagande för det politiska perspektivet:

"Den kortsiktiga girigheten är än en gång på väg att beröva den afrikanska befolkningen rätten att ta del av kontinentens ofantliga rikedomar". (Griehsel 2014: 15)

Även överflöd som berörs i teorin kommer upp i samband med detta ämne:

"Det finns inga ursäkter för att Afrikas befolkning och miljö än en gång ska bekosta omvärldens behov av råvaror och billiga konsumtionsvaror. (Griehsel 2014: 15)

Den ojämlika maktstrukturen beskrivs dock inte bara på global nivå. Även inom länder berörs ojämlikheterna som ett problem - inte bara för att det betyder att människor är fattiga, utan för att ojämlikheten i sig utestänger de fattiga från utveckling genom att koncentrera resurser i samhällseliten. Här angående den franske ekonomen Thomas Pikettys teori om hur världens ökande ekonomiska klyftor kan åtgärdas:

"Kommer kontinenten att kunna miska (sic) klyftor som Piketty beskriver? Eller kommer gigantiska ekonomiska klyftor att bidra till att skapa och permanenta instabila och våldsamma statsbildningar? Förutsättningarna är minst sagt problematiska. De flesta afrikanska stater är redan i utgångsläget långt mer ojämlika än i synnerhet de europeiska" (Wingborg 2014: 63)

En stor del av beskrivningen av hur resurser koncentreras handlar dock inte om hur laglig och legitim utveckling snedfördelar resurserna som i citatet ovan, utan genom korruption:

"den kenyanska riksrevisionen konstaterade 2013 att ungefär 30 procent av föregående års statsbudget inte gick att redovisa. Ineffektiviteten och rofferiet är så omfattande att det är svårt att förstå kenyanernas tålamod med de styrande." (Bäcklander 2014: 41)

Samtidigt är ämnet korruption som dyker upp i flera texter ytterligare ett exempel på att ett problem inte uteslutande behöver ge uttryck för ett perspektiv och kan vara

ningen svårtolkat. Å ena sidan indikerar det att makten över resurserna är koncentrerad till en liten grupp som förfördelar de som har rätt till resurserna. Å andra sidan, som det beskrivs här, är det ett problem som orsakar ineffektivitet. Korrupcion är likväl ett problem relaterat till makt som en störning av marknadsfunktionerna, vilket även framgår i citatet ovan som beskriver situationen som "ineffektiv".

Ett annat tydligt narrativ ur det politiska perspektivet är dock, som det beskrivs i teorin, när andra normer än den ekonomiska rationaliteten erkänns påverka resursfördelningen. Flera artiklar beskriver närvaron av klansystemet i politiken som en källa till ojämn fördelning. Intressant nog sker dock de flesta omnämningar av klansystem som ett problem som orsakar resursbrist för att det innebär andra prioriteringar än en klanöverskridande ekonomisk utveckling. Sällan nämns det som ett normsystem som hotas av en idé om *scarcity postulate* - att ekonomisk utveckling alltid är prioritet. Detta utelämnar på ett sätt den delen av teorin bakom det politiska perspektivet som beskriver just hur ett samhälle kan ha normer om resursfördelning som inte stämmer överens med *scarcity postulate* och att de har rätt till det:

"Ojämligheten i landet är stor men det finns en acceptans för detta. I Kenya har idéer om omfördelning och utjämning aldrig haft något starkt fäste. Politiken har varit inriktad på makt, inte på idéer, och är starkt präglad av etniskt tänkande och att skaffa fördelar åt den egna gruppen." (Bäcklander 2014: 41)

Sammanfattningsvis kommer det politiska perspektivet till uttryck i situationer där en grupp saknar ett rättsligt eller ekonomiskt övertag; från enskilda bönder till Afrika som helhet. Dock förekom sällan beskrivningar som åsidosatte värdet av den ekonomiska utvecklingen för andra värdefulla normer, t.ex. klansystemet, vilket tyder på att det relativa perspektivet även i beskrivningar av maktrelationer är närvarande.

Vilka är lösningarna?

Lösningar ur det absoluta perspektivet

Intressant nog så förekommer det i stort sett inga beskrivningar av lösningar på fattigdom ur det absoluta perspektivet, i bemärkelsen att en gräns för mänsklig aktivitet har definierats och att aktiviteten måste reduceras. Istället poängteras

lösningar i form av bättre ansvarsutkrävande och ökad demokrati, eller effektivisering och förbättrade marknadsfunktioner ur det politiska respektive det relativa perspektivet.

Lösningar ur det relativa perspektivet

Lösningar ur det relativa perspektivet är närvarande i de flesta texter. Överlag handlar beskrivningarna av lösningarna om att på olika sätt öka produktiviteten och expandera marknaden. Som det indikeras i avsnittet ovan om problembeskrivningarna, så framförs ofta en välfungerande marknad som god utveckling, även om problem som konflikter eller korruption specifikt utsätter vissa grupper för resursbrist, här syftandes på barnsoldater:

"Innan kriget hade Liberia en stor produktion av kakaoböner, träden trivs bra i Liberias tropiska klimat. Under en resa till olika farmar såg han odlingar som var igenvuxna och nedgångna... Kriget hade lett till att verksamheten försumrats. - Det kändes hemskt att se kakaoplantagerna igenvuxna av buskar... Men där fanns även en möjlighet. Det var där vi kunde förändra liv."
(Valtersson 2014: 66)

Relativa lösningar beskrivs också kunna lösa konflikter:

"För att förhindra situationen och rädda landet krävs ekonomisk utveckling i de rebellkontrollerade områdena" (Höije 2014: 41)

Mer specifikt så beskrivs möjligheterna till ökad produktion ofta som avhängiga investeringar från andra länder. Den inhemska marknaden beskrivs ofta som en viktig del i utvecklingen, men kapitalet som verkligen kan lyfta fattigdomen genom att utnyttja outnyttjade resurser finns utanför Afrika:

"Än så länge är det nästan bara Kina som har investerat i Somaliland. De bygger skolor, brunnar, byggnader och knyter affärskontakter. Ett kinesiskt företag letar olja. Det finns förhoppningar om fyndigheter på stäppen och i Adenviken och det finns tecken på att det kan finnas naturgas". (Augustin 2014: 43)

Intressant är att ovanstående citat är ett av få omnämmanden av resurshantering som påskyndar klimatförändringar, som dessutom ställer sig positiv till den typen av investeringar. Endast en av de beskrivningar jag har hittat berör den eventuella miljöproblematiken i att utnyttja naturresurser. Det behöver naturligtvis inte alltid finnas en sådan, men som teorin bakom t.ex. det absoluta perspektivet beskrev så är diskussionen om en överexploatering stor, i alla fall den akademiska diskussionen, vilket inte märks av i OmVärlden.

Effektiviseringen inom de fattiga områdena beskrivs också ofta som en viktig lösning. Det handlar dels om effektiv arbetskraft och dels om tekniska framsteg inom produktionen:

"Kenyanerna är arbetsamma, vilket delvis förklarar varför Kenya uppnått stora framgångar sedan självständigheten..." (Östman 2014: 69)

"- Människor på landsbygden använder redan fröerna för vattenrening, men jag har förbättrat metoden. Om de får veta att de kan använda en mindre mängd av pulvret kan de också spara fröer till mat i stället för att använda dem till att behandla vatten." (Gustafsson 2014: 54)

Lösningar ur det relativa perspektivet verkar genomsyra de flesta artiklar, på det sättet att effektivisering och utveckling av marknaden ofta nämns som allmänt önskvärd, positiv utveckling. Att det också beskrivs som en lösning på förödande konflikter tyder på att relativa lösningar även beskrivs fungera på problem med politiska undertoner.

Lösningar ur det politiska perspektivet

De lösningar på fattigdom som förekommer i termer av det politiska perspektivet är inte närvarande i de flesta texter på samma sätt som det relativa men finns ändå tillräckligt ofta för att uppvisa vissa generella drag. För det första återkommer demokrati och mänskliga rättigheter som generella förutsättningar för utveckling. Å andra sidan behöver detta inte uttryckligen syfta till att skapa möjligheter för att

omfördela överflödiga resurser eller att låta de fattiga själva definiera sin resursbrist. Snarare att en pågående ekonomisk utveckling ska omfatta hela samhället:

"Demokrati i sig är således också en viktig förutsättning för att tillväxt och välstånd ska öka på ett hållbart sätt och omfatta även svagare grupper i samhället." (Rönquist 2014: 63)

I enstaka fall är analysen däremot att utvecklingen behöver utgå ifrån de fattigas egna behov och önskemål. Intressant nog kommer sådana uppmaningar ändå ofta med uppmaningar om vad de fattiga behöver. Det kan förvisso vara helt legitima framföranden av nödvändiga lösningar och med ord som "matsäkerhet" verkar beskrivningarna ändå utgå ifrån individens rätt till resurser:

"För att handelsavtal ska fungera som ett instrument för utveckling för fattiga länder måste avtalen utgå från dessa länders egna prioriteringar och utvecklingsbehov. Avtalen behöver ändra fokus från råvaruexport och industriellt jordbruk till hållbart och småskaligt jordbruk och prioritera lokal produktion och matsuveränitet, framför export." (Börjsson & Lysén 2014: 68)

Lösningar som på andra sätt vänder sig mot *scarcity postulate* genom att föra in andra värden än tillväxten själv i utvecklingen förekommer också. I de fallen handlar det ofta om hur arbete för individer primärt eller bredvid enbart motverkande av fattigdom innebär integration i samhället. Det beskrivs sällan vidare vad det skulle kunna betyda i förlängningen - om samhällsintegrationen t.ex. leder till mer makt över resurser - men är ändå lösningar som syftar till en utveckling som inte nödvändigtvis innebär ekonomisk tillväxt:

"Efter att de har arbetat hos oss har de fått både inkomst och erfarenhet. En känsla av likvärdighet. Att få dem integrerade i samhället är inspirationen till mitt arbete." (Valtersson 2014: 66)

På en högre nivå indikerades redan i problemformuleringarna ur det politiska perspektivet att Afrika och dess länder borde få större möjlighet att själva definiera

sina behov av utveckling. Det beskrivs uttryckligen i en artikel om Mo Ibrahim som delar ut ett pris till afrikanska ledare för gott ledarskap:

"Visst finns indikatorer och kriterier som berör demokrati och deltagande men i övrigt lägger han sig inte i huruvida en president drivs av en marknadsekonomisk eller en socialistisk ideologi. Ödmjukhet och respekt inför varje lands självbestämmande och varje folks rätt att finna sin egen väg är för honom centralt." (Elfving 2014: 33)

I relation till artikeln som citerat ovan kommer ifrån, som syftar till att öka möjligheterna till ansvarsutkrävande av de politiska lederna, nämns slutligen ett par gånger en lösning som beskriver hur folkets vilja och rätt till kontroll över resurserna ses som legitimt, även om det innebär instabilitet och en möjlig störning av marknaden. Här i ett citat som beskriver reaktioner på vad som beskrivs som *Afrikas problem*:

" - Tahirtorget i Kario visade att när folk inte gillar hur saker sköts så går de själva ut och förändrar dem. Vi äger själva vårt öde." (Elfving 2014: 33)

"Det måste till en revolution i det här landet", sade förvånande nog en Världsbanksanställd i Nairobi." (Bäcklander 2014: 42)

Sammanfattningsvis beskrivs lösningar ut det politiska perspektivet inte på något genomgående vis. Å ena sidan nämns demokrati och stabilitet som en god förutsättning för utveckling, vilket tyder på en politisk lösning på ett relativt problem. Å andra sidan nämns ibland värdet av trygghet på arbetsmarknaden som överordnat ekonomisk utveckling och enstaka gånger en socialistisk politik som likvärdig en marknadsliberal utveckling.

SLUTDISKUSSION

Besvarande av frågeställningen

I Omvärldens nuvarande rapportering om fattigdom i Afrika, söder om Sahara; hur beskrivs fattigdom i termer av de tre perspektiven på resursbrist?

För det första så visade sig det absoluta perspektivet endast förekomma i ett fåtal artiklar. Några få gånger nämns befolkningens mängd och ökenbildning som ett vagt hot men utvecklas inte. Ansatser till att dra upp gränser för resurshantering i begreppet "Food vs. Fuel" gör det dock svårt att helt avskriva det absoluta perspektivet som irrelevant. Utifrån mina kriterier för slutsatsdragning blir dock min slutsats att det absoluta perspektivet inte utgör någon dominerande förståelse för problemet med fattigdom i min population. Intressant nog fann min studie dessutom väldigt få beskrivningar av miljöproblematiken med utveckling och tillväxt.

Det relativa och politiska perspektivet förekommer däremot i de flesta formuleringar av problemen. Slutsatsen blir att de är dominanta. De flesta artiklar genomsyras av bristen på ekonomisk utveckling och effektivisering, men också problem i vilka grupper som får tillgång till utvecklingen. Inte sällan blandas de i samma problemformulering, t.ex. när det nämns att afrikaner borde få *rätt* till kontinentens enorma *utvecklingspotential*. Återkommande narrativ var hur konflikter orsakar förfördelning av utsatta grupper och överlag skadade ekonomin, i synnerhet problem med rättigheter på arbetsmarknaden, vilket kan tolkas som ett utslag av Amartya Sens (1981) idé om människors tillgång och kontroll över resurser. En spekulation är även att just den svenska kontexten spelar roll, med en stark politisk tradition av arbetsmarknadsrättigheter som en central politisk diskussion under hela 1900-talet. Det vore intressant att ta vidare till en annan undersökning. Intressant var dock att alternativa normer för resurshantering, framförallt klansystem, ofta skrevs av som liknande korrupktion. De problem som formulerades ur det politiska perspektivet verkar begränsas inom ramarna för en relativ förståelse av hur resursbrist måste åtgärdas med en marknadsliberal hantering av resurser.

Vad gäller lösningar så fann denna undersökning intressant nog inte någon förekomst av en absolut formulerad lösning, t.ex. att minska befolkningstillväxten. Istället förekom det politiska och relativa perspektiven även vad gäller lösningar. Däremot stod det relativa perspektivet ut som dominerande då det genomsyrade nästan varenda artikel. Även här förekom dessa två perspektiv ofta i samma problemformulering, t.ex. när demokrati nämns som en förutsättning för tillväxt, eller att en utvecklad arbetsmarknad förutom tillväxt också förstärker de fattigas makt över resurserna. Potentialen till utveckling t.ex. i mängden naturresurser var ett vanligt narrativ ur relativa perspektivet men också ur det politiska perspektivet påpekades ofta Afrikas befolknings rätt till denna utvecklingspotential.

Detta resultat indikerar att begreppet *scarcity postulate* i den form det beskrivs av Mehta (2010b) och Scoones et al. (2014) - som en frånvaro av det politiska perspektivet och en idé om att ekonomisk utveckling alltid är av godo - inte verkar ha relevans i min population. Detta för att det politiska perspektivet ofta utgjorde en grundläggande förståelse för fattigdom. Om Världen kan förvisso sägas uttrycka fattigdom som frånvaron av utveckling ur ett relativt perspektiv, men en utveckling som problematiseras utifrån vem som styr den och vem som får tillgång till den. Däremot var den ekonomiska tillväxten och effektiviseringen dominerande som lösning på fattigdom i princip i varenda artikel. Det tillsammans med den generella frånvaron av resursbrist som ett problem utifrån andra normer än den marknadsliberala hanteringen av resurser indikerar ett grundantagande ändå finns om att resursbrist uppstår i bristen på ekonomisk utveckling.

Det verkar som att diskussionen om fattigdom ser annorlunda ut i Sverige än i de internationella policyaktörer som Scoones et al. (2014) undersökt. Men för att dra slutsatser om hur den svenska diskursen ser ut krävs vidare forskning som breddar populationen till annan svensk media. Den fortsatta forskningen gör också all rätt i att gå vidare med andra teoretiska utgångspunkter vid sidan om perspektiven och narrativ om resursbrist. Bilden av fattigdom kan med goda argument också påstås bero på t.ex. medielogik vilket den här uppsatsen inte berörde. Ojo (2014: 48) nämner exempelvis hur bilden av afrikansk politik i kanadensisk media genomsyrades av enkla narrativstrukturer om "villains and victims" för att beskriva människors utsatthet. Ojo (2014) berör också teorin om *manufacturing consent* - att utrikeskorrespondens till

stor del influeras av det egna landets utrikespolitik. Ett sådant angreppssätt skulle kunna gå vidare till att förklara *varför* mediebilden av resursbrist ser ut som den gör.

Diskussion om analys-schemat i den mediala kontexten

Analys-schemat var som nämnt modifierat utifrån Scoones et al. (2014), där jag operationaliserade perspektiven till "problem" och "lösningar". Begreppsvaliditeten motiverades med att det var relevant för att tidigare forskning indikerat det som centralt för perspektiven och ett resonemang om att perspektiven borde förekomma i "problem" och "lösningar" även i mediala artiklar. Det verkar till stor ha fungerat väl. Även om t.ex. det absoluta perspektiven inte dominerade var det inga problem att identifiera t.ex. "Food vs. Fuel" som ett uttryck för gränser för resurshantering, trots att det inte förekom som ett vanligt narrativ i analys-schemat. Även svårtolkade narrativ som att konflikter eller korruption orsakar fattigdom kunde analyseras eftersom mitt analys-schema fångade upp de aspekter som gav uttryck för perspektiven, t.ex. att krig stör marknadsfunktionerna. En spekulering är dock att krig och korruption förekommer så ofta eftersom de är praktiska narrativ för en medial kontext. De kan presenteras som tydliga problem utan en komplicerad förklaring till fattigdom, till skillnad från t.ex. fördelningspolitik. Det kan också antas ha stort nyhetsvärde. Detta kan bli ett problem om perspektiven ska studeras i t.ex. dagspress som antagligen har större behov av nyhetsvärde och mindre förklarande ambitioner än OmVärlden. I så fall är kanske perspektiven och mitt analys-schema otillräckligt för att studera beskrivningen av fattigdom.

Den andra punkten är om undersökningen av det mediala materialet hade gynnats av att analys-schemat istället hade konstruerats för att fånga upp det övergripande perspektivet i varje artikel. Utifrån mitt resultat hade det både haft fördelar och nackdelar. Fördelar i att mediala texter till skillnad från policydokument eller akademisk litteratur berättar en specifik historia som inte behöver föra fram ett klart argument. Snarare kan texten försöka bygga upp en känsla eller problematisera bilden av fattigdom med slutsatsen att alla perspektiv spelar roll. En artikelförfattare i media behöver inte heller vara lika medveten om perspektiven som en akademisk författare, vilket kan göra uttrycken för dem mer osammanhängande. Frågan är också om analysen av hur fattigdom beskrivs i termer av perspektiven gynnas av att fånga upp

enstaka meningar - det som en läsare tar med sig kanske är helhetsintrycket. Det kanske speciellt gäller om populationen breddas eller byts till t.ex. dagstidningar, som ämnar ge en överskådlig bild snarare än initierade analyser.

Min undersökning visade dock att narrativen om fattigdom ofta gav uttryck för flera perspektiv. En överskådlig analys av det framträdande perspektivet hade antagligen missat betydande formuleringar av problem och lösningar. Jag anar också att det i flera texter hade varit svårt att identifiera ett tydligt dominerande perspektiv. För mitt urval ur min population - artiklar i OmVärlden om fattigdom i Afrika söder om Sahara - anser jag dock att jag har fått en god bild av hur fattigdom beskrivs, eftersom ambitionen att förklara fattigdom tydligt var hög. Om populationen breddas till liknande tidningar tror jag att mitt analyschema på ett tydligt sätt kan fånga upp perspektiven på fattigdom. Däremot, om populationen ska inkludera andra typer av medier t.ex. dagstidningar, kan det vara rimligt att leta efter ett mer övergripande perspektiv i artiklarna. Eller som beskrivs ovan utifrån Ojo (2014), ta hänsyn till andra faktorer i medielogiken som påverkar bilden av fattigdom.

REFERENSER

Artiklar

Daoud, A. (2010) "Robbins and Malthus on Scarcity, Abundance, and Sufficiency - The Missing Sociocultural Element" *American Journal of Economics and Sociology, Inc.*, vol. 69, nr. 4: 1206-1229.

Hardin, G. (1968) "The Tragedy of the Commons" *Science*, vol. 162, no. 3859: 1243-1248.

Ojo, T. (2014) "Africa in the Canadian media: The Globe and Mail's coverage of Africa from 2003 to 2012" *Ecquid Novi: African Journalism Studies*, vol. 35, nr. 1: 43-57.

Robinson, P. (1999) "The CNN Effect: can the news media drive foreign policy?" *Review of International Studies*, vol. 25, nr. 2: 301-309.

Scoones, I., Smalley, R. Hall, R., Tsikata, D. (2014) "Narratives of Scarcity: understanding the 'global resource grab'" *Future Agricultures Working Paper 76*

Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin, F. S. III., Lambin, E., Lenton, M. T., Scheffer, M., Folke, C., Schellnhuber, J. H., Nykvist, B., de Wit, A. C., Hughes, T., van der Leeuw, S., Rodhe, H., Sörlin, S., Snyder, K. P., Costanza, R., Svedin, U., Falkenmark, M., Karlberg, L., Corell, W. R., Fabry, J. V., Hansen, J., Walker, B., Liverman, D., Richardson, K., Crutzen, P., Foley, J. (2009) "Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society*, vol. 14, nr. 2, art. 32.

Böcker

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L. (2012) *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Upplaga 4:1. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Hartmann, B (2010). "The Ghosts of Malthus: Narratives and Mobilizations of Scarcity in the US Political Context" i: Mehta, L. (2010) *The Limits to Scarcity - Contesting the Politics of Allocation*. Upplaga 1:1. London & Washington: Earthscan.

Luks, F. (2010) "Deconstructing Economic Interpretations of Sustainable Development: Limits, Scarcity and Abundance" i: Mehta, L. (2010) *The Limits to Scarcity - Contesting the Politics of Allocation*. Upplaga 1:1. London & Washington: Earthscan.

Meadows, H. D (1972). *The limits to growth: a report for The Club of Rome's project on the predicament of mankind*. London: Earth Island.

Mehta, L. (2010a) "Introduction" i: Mehta, L. (2010) *The Limits to Scarcity - Contesting the Politics of Allocation*. Upplaga 1:1. London & Washington: Earthscan.

Mehta, L. (2010b) "The Scare, Naturalization and Politization of Scarcity" i: Mehta, L. (2010) *The Limits to Scarcity - Contesting the Politics of Allocation*. Upplaga 1:1. London & Washington: Earthscan.

Scoones, I. (2010) "Seeing Scarcity: Understanding Soil Fertility in Africa" i: Mehta, L. (2010) *The Limits to Scarcity - Contesting the Politics of Allocation*. Upplaga 1:1. London & Washington: Earthscan.

Sen, A. (1981) *Poverty and Famines: An Essey on Entitlement and Deprivation*. Oxford: Oxford University Press.

Strömbäck (2009) *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag.

Xenos, N. (1989) *Scarcity and Modernity*. London & New York: Routledge.

Internet

OmVärlden (2014a) *Om OmVärlden*. <http://www.omvarlden.se/om-omvarlden1/> (hämtad 17 december 2014).

OmVärlden (2014b) *Annonsera*. <http://www.omvarlden.se/annonsera/> (hämtad 17 december 2014).

Sida (2014) *Tidsskriften OmVärlden blir helt digital 2015*
<http://www.sida.se/Svenska/aktuellt-och-press/nyheter/2014/November-2014/tidsskriften-omvarlden/> (hämtad 6 januari 2015).

The World Bank Group/PovcalNet (2014) *Number of poor at \$1.25 a day (PPP)(millions)*. <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/index.htm> (hämtad 21 december 2014).

The World Bank Group (2011) *Choosing and Estimating a Poverty Line*.
<http://go.worldbank.org/AOCMSD1N30/> (hämtad 21 december 2014).

Artiklar i OmVärlden:

Augustin, J. (2014) "Somliland: Utbrytarstat på darriga ben" *OmVärlden Sep-Okt 2014*, nr. 6: 42-44.

Bäcklander, C. (2014) "Kenya - Landet som gått i baklås" *OmVärlden Nov 2014*, nr. 7: 40-42.

Börjsson, G. (Generalsekreterare Afrikagrupperna) & Lysén, E. (Chef för internationella avdelningen Svenska kyrkan) (2014) "EU:s handelsavtal med afrikanska länder motverkar utveckling" *OmVärlden Sep-Okt 2014*, nr. 6: 68.

Elfving, K. (2014) "Belönar afrikanskt ledarskap" *OmVärlden Nov 2014*, nr. 7: 30-33.

Engström, P. (2014) "Träden är mitt liv" *OmVärlden Februari 2014*, nr. 1: 66-67.

Griehsel, M. (2014) "Afrikas unga kommer att protestera" *OmVärlden Mars 2014*, nr. 2: 15.

Gustafsson, I. (2014) "Fröet till rent dricksvatten" *OmVärlden April 2014*, nr. 3: 54.

Husein, A. (Chefsekonom på FN:s livsmedelsprogram World Food Programme WFP) (2014) "Hungersnöd hotar Centralafrikanska republiken" *OmVärlden Maj-Juni 2014*, nr. 4: 68.

Höije, K. (2014) "Centralafrikanska republiken: Berättelsen om ett misskött land" *OmVärlden Maj-Juni 2014*, nr. 4: 40-42.

Orrenius, A. (2014) "Missionärerna - Svenskarna som vill frälsa Afrika med socker" *OmVärlden Mars 2014*, nr. 2: 16-24.

Resare, N. (2014) "Folkbildaren har återvänt från Kalahari" *OmVärlden Sep-Okt 2014*, nr. 6: 66-67.

Rönquist, A. J. (2014) ""Vi prioriterar jordbrukssektorn i Kenya"" *OmVärlden Mars 2014*, nr. 2: 63.

Valtersson, S. (2014) "Hans choklad ger barnsoldater en ny chans" *OmVärlden Juli-Aug 2014*, nr. 5: 66-67.

Wingborg, M. (2014) "Afrikas uppgång - en chans till egna lösningar" *OmVärlden Sep-Okt 2014*, nr. 6: 62-63.

Östman, A. (2014) ""Sverige borde satsa på jordbruk i Kenya"" *OmVärlden Februari 2014*, nr. 1: 69.